

voor mkb in bouw, afbouw & infra

Aan de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Dhr. drs. W. Koolmees
Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG

Veenendaal, 9 december 2019

Onderwerp: Wet minimumbeloning zelfstandigen en zelfstandigenverklaring

Geachte heer Koolmees,

Aannemersfederatie Nederland Bouw en Infra (AFNL) en de Nederlandse Ondernemersvereniging voor Afbouwbedrijven (NOA), samenwerkend in Stichting AFNL-NOA, zijn onaangenaam verrast door het conceptwetsvoorstel 'minimumbeloning zelfstandigen en zelfstandigenverklaring'.

In geen enkele andere sector van de Nederlandse economie is de toename van zelfstandigen zo groot als in de bouw en afbouw. Begin 2018 zijn er meer dan 145.000 zelfstandigen werkzaam in de bouw en afbouw. Daarbij kent de bouw een eigen dynamiek als het gaat om werken met of als zzp'er. Zo heeft een zelfstandige in de bouw geen keuze waar hij zijn werkzaamheden moet uitvoeren en op welke tijden, welk materiaal hij gebruikt of op welke wijze hij zijn werk doet en moet hij logistieke opdrachten uitvoeren en veiligheidsregels in acht nemen.

Op de bouwplaats werken vaak meerdere gespecialiseerde bedrijven samen. Ieder heeft daarin zijn eigen werkzaamheden, zoals metselen, tegelzetten, stukadoren, kozijnen plaatsen en dakdekken. Het is dus een smeltkroes van allerlei vaklieden die op de bouwplaats bezig zijn. Op de bouwplaats ziet men steeds vaker ploegjes zelfstandigen die samen voor één opdrachtgever aan het werk zijn of met andere werknemers samenwerken. Dit kan ook niet anders. Het is bijna niet mogelijk om geheel zelfstandig (alleen) en zonder aansturing op de bouwplaats werkzaamheden uit te voeren. Het zal daarom duidelijk zijn dat er op projecten van enige omvang een goede logistiek en coördinatie noodzakelijk is om de planning te halen en te voorkomen dat er stagnatie in werkzaamheden plaatsvindt. Veelal wordt er gewerkt op basis van aanneming van werk, dus "klus" tegen een vast totaalbedrag, waarbij een uurtarief helemaal niet aan de orde komt.

Het is opvallend dat sinds de invoering van de Wet DBA in 2016 kabinetten worstelen met het dossier zzp. En ondanks deze worstelingen er wederom twee voorstellen worden gepubliceerd waarover diverse partijen, waaronder de Stichting van de Arbeid, al geadviseerd hebben om dit niet in te dienen. Toch lijkt het er thans op alsof uw ministerie alles maar naast zich neergelegd en zijn eigen koers vaart. De wetgeving was en is al complex en zal met deze voorstellen alleen maar complexer worden. Daarnaast geeft deze wetgeving aan opdrachtgevers en opdrachtnemers nog steeds geen enkele zekerheid over de arbeidsrelatie.

voor mkb in bouw, afbouw & infra

Graag geven wij u onderstaand een verduidelijken van onze visie op deze voorstellen. Allereerst constateren wij, net als de Stichting van de Arbeid, dat het wetsvoorstel niet is ingebed in een bredere visie op de arbeidsmarkt en sociale zekerheid en lijken de voorgestelde maatregelen vooral een grote mate van “ad hoc” karakter te hebben. De gevolgen van de maatregelen zijn echter verstrekkend met een grote impact op zowel opdrachtgevers als opdrachtnemers. Tevens is de werking van de huidige arbeidsmarkt en de rol van o.a. de zelfstandige hierin, nog een onderwerp van discussie in veel gremia.

De voorgestelde wetgeving is zeer complex voor zowel opdrachtgevers als opdrachtnemers. Dit geldt zowel voor de vormgeving als de uitvoering. Er worden nieuwe begrippen geïntroduceerd en er zijn complexe constructies bedacht. Een voorbeeld daarvan is de introductie van de zogenaamde “Europeesrechtelijke werknemer” die afstand doet van een belangrijk deel van de rechten die horen bij een werknemer, maar niet volledig, waarbij dit alles gebaseerd is op een complexe berekening van de urrebeloning. Een dergelijke constructie zal naar onze mening alleen maar voor meer onduidelijkheid zorgen en juist geen verduidelijking bieden voor opdrachtgevers en opdrachtnemers, waarbij er tevens sprake is van een grote toename in de administratieve lastendruk. Belangrijk om daar bij op te merken is, in hoeverre de opdrachtnemer de kennis en vaardigheden heeft om het juiste tarief vast te stellen op straffe van een boete als men de regels niet goed naleeft.

Het gevolg van dergelijke complexe maatregelen zou voor betrokken partijen, ook als men te goeder trouw handelt, betekenen dat men sancties opgelegd krijgt. Daarnaast kunnen degene die te kwader trouw handelen, juist de uitvoering van regels manipuleren, door bijvoorbeeld op papier een sluitende berekening op te nemen die sterk afwijkt van de werkelijke situatie. Dat kan natuurlijk niet de bedoeling zijn.

Ook wijzen wij u op de controle en handhaving van de voorgestelde maatregelen. Deze zijn onvoldoende geborgd in de huidige voorstellen. In het regeerakkoord waren maatregelen aangekondigd in het kader van de handhaving om schijnzelfstandigheid te voorkomen en meer helderheid te bieden aan opdrachtgevers en opdrachtnemers. In dit wetsvoorstel vinden wij daar niets over terug. De huidige voorstellen hebben een heel andere focus en dragen juist niet bij aan de handhaving. Sterker nog, de problematiek wordt alleen maar complexer, waarbij de complexiteit, bijvoorbeeld over de berekeningswijze van de beloning die in de voorstellen een cruciale plek in nemen, het ergste doet vrezen ten aanzien van de handhaving. Er is een grote kans dat de uitvoeringsdiensten, zoals de Inspectie SZW en Belastingdienst, niet kunnen vaststellen of er daadwerkelijk sprake is geweest van een terechte toekenning van de zelfstandigenverklaring of van een juist betaald beloningstarief.

Met de zelfstandigenverklaring wordt een nieuw type werkende geïntroduceerd, zoals hierboven eerder aangehaald, de “Europeesrechtelijke werknemer”. In de toelichting bij het voorstel, waarvan verwacht mag worden dat dit duidelijkheid biedt over de status daarvan, wordt juist veel tekst gewijd aan wat deze vorm van overeenkomst nu juist niet is. Wat er wel onder moet worden verstaan in het kader van het arbeidsrecht, wordt nu juist niet duidelijk. Aan het gebruik van deze verklaring wordt weliswaar een minimum aantal voorwaarden verbonden, dat echter eenvoudig te omzeilen is. Dat maakt het allemaal nog verder onduidelijk voor opdrachtgever en opdrachtnemer, waarbij de controle op naleving ook hierbij nog ingewikkelder wordt.

voor mkb in bouw, afbouw & infra

Ten aanzien van de hoogte van het tarief van € 75,= per uur, merken wij op dat er in de voorstellen van wordt uitgegaan dat dergelijke opdrachtnemers voldoende in staat zijn om zich richting hun opdrachtgevers te verweren. Elke onderbouwing van deze veronderstelling ontbreekt. Veel zelfstandigen werken tegen een lager uurtarief, afhankelijk in welke markt en sector men werkzaam is. Tarieven worden nu eenmaal vooral bepaald door de markt zelf. Een uurtarief lager dan € 75,= betekent dan niet, dat deze zelfstandigen geen goede weerbare positie ten opzichte van hun opdrachtgevers hebben. Sterker nog, in de meeste gevallen juist wel. Tevens wordt in de voorstellen de indruk gewekt dat iedere zelfstandige op basis van een uurtarief werkt. Hoewel dit ook in de bouw en afbouw natuurlijk wel voorkomt, wordt in deze sectoren juist veel op basis van aanneming van werk gewerkt. Daarbij worden werkzaamheden tegen een vast overeengekomen aanneemsom uitgevoerd. Dit is volstrekt normaal en al jarenlang gebruik in de sectoren. Het is daarbij juist de zelfstandige, die op basis van zijn kunde en vaardigheden, de risico's van een dergelijk klus goed moet inschatten en daarmee zorgen dat hij voldoende inkomen over houdt. De voorgestelde maatregelen, lijken een dergelijke manier van werken onmogelijk te maken. Wat als de opdrachtgever zijn werk niet goed heeft uitgevoerd en dit, zonder vergoeding van de kosten die daar mee gemoeid zijn, opnieuw of deels moet overdoen. Dat is nu juist de kern van het ondernemen. Soms kan een klus verkeerd uitpakken en tot een lagere opbrengst leiden dan van tevoren ingeschat. Betekent dit dan, gelet op de voorstellen, dat indien de totale opbrengst, herleid via een complexe berekening, leidt tot een te laag uurtarief, de opdrachtgever de opdrachtnemer toch moet aanvullen tot het minimumtarief, op straffe van een boete? Dit leidt in onze sectoren naar een onwerkbaar situatie, nog los van gezien van de toename van administratieve lasten. Tevens geeft ook deze maatregel dus geen duidelijkheid over de positie en verantwoordelijkheden van de opdrachtnemer en opdrachtgever.

Alles overziende concluderen wij dat de voorgestelde maatregelen geen oplossing bieden voor het veronderstelde probleem. Opdrachtnemer en opdrachtgever blijven, mede gezien de grote complexiteit, in onzekerheid over de status van de arbeidsrelatie, terwijl de administratieve lasten alleen maar sterk toe nemen, waarbij het grote risico ontstaat dat de focus alleen nog maar gericht is op de vraag of het minimumtarief is betaald, en niet meer of er duidelijkheid is over het feit of het om een werknemer of een zelfstandige gaat.

De voorstellen gaan helaas voorbij aan de brede discussie die nog steeds gaande is over de wijze waarop de toekomstige arbeidsmarkt zou moeten worden ingevuld, terwijl de onzekerheid voor opdrachtnemers en opdrachtgevers alleen maar voort blijft bestaan.

Op grond van het voorgaande verzoeken wij u vriendelijk doch zeer dringend het wetsvoorstel terug te nemen en niet in te dienen.

Wij zien uw reactie met belangstelling tegemoet en zijn uiteraard graag bereid tot nadere toelichting of overleg.

Met vriendelijke groeten,

Sharon Gesthuizen
Voorzitter Stichting AFNL-NOA